

Prædiken til 2. pinsedag

Joh. 3,16-21

Første tekstrække

Dette hellige evangelium skriver evangelisten Johannes:

Således elskede Gud verden, at han gav sin enbårne søn, for at enhver, som tror på ham, ikke skal fortabes, men have evigt liv. For Gud sendte ikke sin søn til verden for at dømme verden, men for at verden skal frelses ved ham. Den, der tror på ham, dømmes ikke; den, der ikke tror, er allerede dømt, fordi han ikke har troet på Guds enbårne søns navn. Og dette er dommen, at lyset er kommet til verden, og menneskene elskede mørket frem for lyset, fordi deres gerninger var onde. For enhver, som over ondt, hader lyset og kommer ikke til lyset, for at hans gerninger ikke skal afsløres. Men den, der gør sandheden, kommer til lyset, for at det skal blive åbenbart, at hans gerninger er gjort i Gud.

Johannesevangeliet 3,16-21

Ingen tror på, at Gud er en mand, der sidder på en sky og styrer det hele. Men hvad tror vi så på, når vi tror på Gud? Op igennem historien har vi fundet eller opfundet mange begreber, som vi har sat sammen med forestillingen om Gud for at forklare, hvad det vil sige, at vi tror på Gud.

Ét af mest fundamentale metafysiske begreber om Gud har været, at Gud er én. De store religioner er monoteistiske. Gud må være én og kan ikke være flere, hævdede filosoffer og teologer helt fra Platons tid. Og enheden må være en ensartethed, fordi det er en almindelig erfaring, at det sammensatte er mindre stærkt end det usammensatte. Ligesom granit er hårdere end cement.

Andre begreber kom til: Gud må være alle steder, fordi vi selv kun kan være ét sted ad gangen; da vi ikke er så kloge, må Gud være alvidende; Guds almagt og evighed blev forstået som den guddommelige kontrast til vores afmagt og tidlige begrænsning ved døden.

Denne måde at tale om Gud på, hvor Gud forstås i modsætning til vores svagheder, bygger på et stærkt ønske om ikke at tegne Gud i vores billede. Man vil ikke tale "antropomorft" om Gud, siger man så. For Gud er Gud i sig selv og kan ikke tillægges menneskelige egenskaber. Guds enhed, allestedsnærvær, almagt, alviden og udødelighed bliver således en perlerække af guddommelige egenskaber, som skal fortælle om Guds anderledeshed i forhold til os.

Udgivet af

Grundtvigsk Forum
Nr. 770, 124 årgang
Maj 2023
ISSN 0901-2214

Men i virkeligheden er det i høj grad at tegne Gud i vores eget billede, hvis vi tillægger ham egenskaber, vi blot selv drømmer om var vores: styrke, magt, præsens, visdom og varighed.

Det er svært at sige hvem eller hvad Gud er. Og den metafysiske drøm om at kunne tale om Gud uden at være antropomorf er nok ikke mere end et forfængeligt projekt. For alle disse guddommelige egenskaber er jo blot at vende menneskets mangelfaringer på hovedet – og give Gud dem som positive udsagn. Filosofisk er det nemmere at komme med påstande om, hvad Gud ikke er, end om hvad eller hvem Gud er. Det giver sig selv. Og så bliver det grundlæggende udtryk for Guds eksistens, at der findes noget godt eller nogen, der ikke deler vores menneskelige begrænsninger.

Sandheden er, at det er umuligt at tale om Gud uden at tale ud af os selv og vores egne erfaringer. Menneskelig tale om Gud vil altid være antropomorf. Derfor prædikes der i dag heller ikke særlig filosofisk om Gud. Vi ved godt, at Gud ikke er en mand på en sky, der styrer det hele. Men hvad ved vi ellers? Og hvor ved vi det fra?

Der er en grund til, at begyndelsen af prædiketeksten i dag har fået tilnavnet: ”Den lille bibel”. Det er så smukt, at mange har lært det udenad, da de gik i søndagsskole for en menneskealder siden. Men når denne lille bibel har et budskab, så er det ikke formuleret i begreber. Det er nemlig en fortælling. Og endda en meget menneskelig fortælling. En kærlighedshistorie.

For Gud elskede verden. Kan han det? Hvad vil det sige? Er det ikke en meget antropomorf måde at tale om Gud på, at Gud elsker?

Aristoteles ville aldrig have kunnet acceptere sådan et udsagn om Gud. For kærlighed kender vi kun som noget, der har med følelser at gøre, og følelser er – uanset, om de er stærke og udfarende eller indadvendte og forsigtige – udtryk for en modtagelighed. Kærlighed – er det ikke åbenhed for respons og

i sig selv en responsivitet? Aristoteles kaldte Gud apatisk. For hvis Gud har følelser, er han påvirkelig, og det ville forstyrre hele billedet af, hvor meget Gud for Aristoteles må have nok i sig selv, hvis han skulle være fuldkommen.

Men evangeliet siger det enkelt og ligeud: Gud elskede verden. Kan vi tro på det? Kærligheden er det største mysterium i verden. Meget kan vi forstå af sammenhænge; årsager i naturen eller noget-for-noget mellem mennesker. Men kærligheden – den uegennyttige, den formålsløse, den overstrømmende, den skabende, den selvudleverende – hvordan kan det være, at den findes? Det er muligt, at det er antropomorft at sige, at Gud elsker. Som kristen siger vi i stedet til vores egen forundring, at netop kærligheden er en teomorfisme om mennesket, som udtrykker et mysterium, vi ikke helt kan forstå.

Men Gud elskede verden; og sådan, at han gav sin enbårne søn. For Gud gav, og Gud giver. Kristendom er ikke i tvivl. Gud finder ikke sin fuldkommenhed i at være selvtilstrækkelig men i at være overstrømmende. Gud er generøs. Gud giver. Det er hans væsen. Jeg ved ikke, om Gud kunne lade være. Kunne lade være at give. Det er som om, Gud ikke kan lade være. Men Gud gav sin søn til verden. Og det var en kærlighedsgave.

Muslimere og jøder kan ikke forstå, hvorfor vi kristne tilbeder Gud i treenighed. Det er nok, fordi deres religioner på en måde er mere filosofiske.

Kristne kender kun Gud i fortællingen om ham. Og derfor er evangeliets mysterium, at Gud ved at sende sin søn kunne frelse verden, så den ikke skulle gå fortabt. Gud er for os ikke højt hævet over verden, men er gået ind i vores verden i kærlighed og er blevet den inderste hemmelighed om os og verden. Fortællingen er med andre ord en kærlighedshistorie.

Gud sendte ikke sin søn til verden for at dømme verden. En dommer kan ellers holde sig uberørt over anklagede og dømte. Og enhver med en smule

forstand kan godt finde mange grunde til at anklage sig selv. Tanken om en høj dommer, der dømmer verden, er således ikke vanskelig at forstå for et menneske, der er realistisk om boniteten af sin egen gøren og laden. Men evangeliet er modsigelse af vores trang til at sætte alt op i filosofiske systemer og moralske og religiøse regnskaber: Gud sendte ikke sin søn til verden for at dømme verden.

Guds interesse i os er så langt større end i uberørt højhed at dømme os. Gud involverede sig for vores frelses skyld. Udsatte sig for os og vores ulykke for at række ud og frelse. Den, der frelser en anden, er hverken uberørt eller apatisk; men engageret, involveret og interesseret. Vi ved, at interesse ligesom de andre ord kommer af latin: *inter-esse* er at være en del af. Evangeliet er fortællingen om, at Gud ved sin søn blev en del af denne verden for at frelse den.

Men er det til at tro på? Er det ikke alt for antropomorf en tankegang for et moderne myndigt menneske? Omvendt er det dog også sandt, som jeg indledte med; at begreberne om Gud, der bare skal være alt andet end menneskelige er lige så antropomorfe. Så hvad end vi mennesker har at sige om Gud, så vil Gud ikke kunne løsrives fra vores tale om ham.

Derfor er kristendom så sober. Vores tro er i virkeligheden konsekvent om dette, når vi sætter vores lid til, at Gud netop er så menneskelig, som han har åbenbaret for os i Jesus Kristus. Så forsvinder den sidste rest af forsigtighed over for antropomorfismen. Tværtimod er hele glæden, håbet og trøsten at finde i det, at Gud i evangeliet har vist sig for os som mere menneskelig, end vi selv som regel har held med at være.

Vi tror ikke det, vi kan forstå. Men vi prøver at forstå, hvad vi tror, når vi søger sandheden om Gud og os selv, i evangeliet, som vi har hørt: om den Gud, der elskede verden, så han gav sin enbårne søn. Det er en sandhed – for den, der tror. Og vi kommer til Gud i lyset af den sandhed, fordi vi ved, at intet godt, der sker gennem os, sker uden Gud. Og fordi

Redaktion

Sognepræst
Adam Garff
Gentofte Kirke
adg@km.dk

Sognepræst
Andreas Riis Damgaard
Præstevang Kirke, Hillerød
ard@km.dk

Søndagslæsning
udkommer hver uge på
www.grundtvigskforum.dk/Søndagslæsning
– her kan du også
tilmelde dig det
elektroniske nyhedsbrev
om Søndagslæsning

Grundtvigsk Forum
Vartov — Farvergade 27
1463 København K
hej@grundtvigskforum.dk

lysets dom over det, vi skammer os ved, er, at det er båret væk i tilgivelse. Guds dom er en nådig dom.

Den, der tror, er hverken bedre eller værre end den, der ikke gør det. Men han kommer til lyset, for at dommen kan blive et ord om tilgivelse, sådan som vi har behov for det. Den, der ikke kommer til lyset, er ikke værre end dig og mig – men dommen bliver en anden. Den, nemlig, at det menneske foretrækker mørket frem for lyset.

Hvor ved vi alt det fra? Alene fra den helligånd, der giver os lov til og styrke til at tro evangeliet, når vi hører det: Om Gud, der gav sin enbårne søn til verden, ikke for at dømme verden men for at verden skal leve og frelses ved ham.

Amen.

Carsten Mulnæs

Sognepræst ved Lynge og Vester Broby Sogne

Salmer (Den Danske Salmebog):

Nr. 290: I al sin glans nu stråler solen

Nr. 433: Herre Gud Fader i Himlen (Kyrie)

Nr. 434: Ære være Gud i det højeste

Nr. 291: Du, som går ud fra den levende Gud

Nr. 289: Nu bede vi den Helligånd

Nr. 313: Kom, regn af det høje!

Nr. 723: Naturen holder pinsefest